

Vinko Vodopivec

PRIMERJAVA RAZUMEVANJ NAPISA IZ PALESTRINE

Ključne besede

Napis Palestrina, Etruščani, Veneti, Slovenci, zgodovinsko jezikoslovje

Key words

Inscription Palestrina, Etruscans, Veneti, Slovenes, historical linguistic

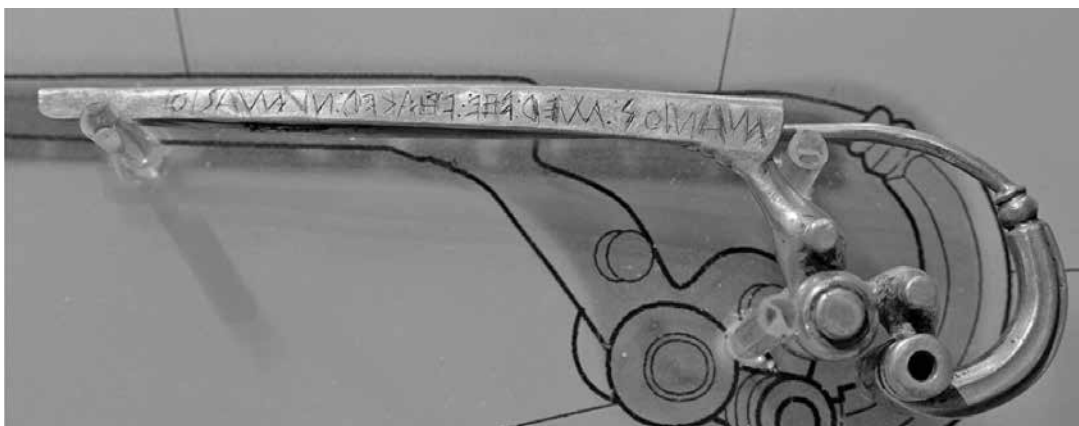
Abstract

COMPARISON OF DECIPHERING OF PALESTRINA INSCRIPTION

Etruscan golden fibula has a beautiful inscription from the beginnings of European literacy, which is understandable in the Slovenian language. Understanding of linguists with any names are not convincing and does not meet any standard requests. Horak much exceeds standard requirements and explains it with the love complications, that as possible. Vodopivec achieve even better results and his understanding is consistent with the wishes to the dead, while fibula was found in grave, so it is the most probably.

Uvod

Napis na zlati sponi iz najdišča Palestrina naj bi bil v latinskih črkah in naj bi bil iz 7. stoletja pr. Kr. Palestrina je 35 km vzhodno od Rima, napis pa so našli nedaleč od mesta v grobu Bernardini. Napis je prikazan na naslednji sliki [1].

Slika fibule z napisom, <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Fibula-Palestrina.jpg>

Dosedanje obravnave

Jezikoslovci [2]

The fibula was thought to originate from the 7th century BC. It is inscribed with a text that appears to be written in Old Latin, here transcribed to English letters:

MANIOS MED FHEFHAKED NVMASIOI 6 + 3 + 9 + 8 = 26 26/4=6,5

The equivalent Classical Latin sentence obtained by applying the appropriate differences between Old Latin and Classical Latin would probably have been:

MANIVS ME FECIT NVMERIO

translated as:

Manius fashioned me for Numerius. / Manius me je izdelal za Numeriusa.

Komentar

Črke so etruščanske, saj Latinov tedaj ni bilo, kot prvi napis z latinskimi črkami pa se smatra napis na črnem kamnu - *Lapis niger*, ki je datiran od 570 do 550 pr. Kr.

Jezikoslovci podajajo dokaj dobro prečrkovanje, črko R berejo kot D, neobičajno črko pa tudi berejo kot D namesto R. Očitno so v novejših izvedbah črko V zamenjali s črko F, kar bi se skladalo s kasnejšimi rimskimi napisi, Etruščani pa črke F zelo verjetno niso imeli, saj je nimajo nobeni sorodni napisi in se je v slovanske jezike vrinila šele v novejši dobi [3].

Po običaju pojasnjujejo napis z imeni, v tem primeru pa podajajo celo razumevanje. Napis dele le na štiri besede od katerih sta dve imeni, povprečna dolžina besed pa je 26/4 = 6,50, kar je zelo veliko, zato je oboje le malo verjetno.

Antonin Horak,

inscription Nr. 33 Žárlivý milenec - Jelaous Lower from Palestrina [4]

Prevod v angleščino je oskrbel Dusan Polansky.

Nearby the village of Palestrina, close to Rome, was found in 19th century this decorative bronze fibula for woman clothes. It is stored in Villa Giulia museum in Rome.

It is thought to be Latin inscription, dated into 7th century BC and falsely explained as follows:

MANIOS MED VHEVHAKED NUMASIOI

Manius me produced (for) Numasios

Manius mne vyrobil Numasiovi

But in 7th century BC there were no Romans of this name, even Latin didn't exist. First Latin texts occur in the middle of 3rd century BC that is 400 years later. Judging the scripture and language, the fibula is much older than 7th century, text is again protoslavic. We read it, according to the rules (explained at the beginning of the book) we read as follows:

MA	NI	(J)OŠ	MĚŘ	VHĚ	V(C)HÁK	ĚŘ	NU	MÁŠ	JOJ	
mne	ne	už	měř	vím	však	věř	nu	máš	jej (jiného)	CZ
me	ne	že	izmer	vem	vendar	veruj	saj	imaš	ga	SL
Me not already measure (I) know however believe well (you) have him										AN

Volně přeloženo: Na mne se už nezaměřuj, avšak ja vim, to mi věř, že máš jiného.

Free translation: Do not focus on me anymore, well I know, believe me, you got other man.

Slovensko: Name ne računaj več, dobro vem, verjemi mi, da imaš drugega moškega.

Writer of the inscription was in love with the girl. He has seen the girl with another man and he has suspicion that he is his rival. He is announcing to the girl, not to count with him anymore, but still he gives her the fibula and hopes for appeasement with her. It was probably young jeweler. Text has even the verse »měř-věř« »measure-believe«. It is typical feature of young Slavs in love and their moral, opposite to Etruscans and Romans, who were acquiring women by violence. Such a kind of troubles could the young man have in the time of full freedom, when Etruscans and Romans were not yet torturing them.

Komentar

Horak pravilno ugotavlja, da je napis razumljiv na slovanskih osnovah, pri prečrkovanju pa doda črki J in C, S bere kot Š, neobičajno črko pa bere kot R. Prevod napisa je brez imen s povprečno dolžino besed: $2 + 2 + 2 + 3 + 3 + 4 + 2 + 2 + 3 + 3 = 26/20 = 2,6$, kar je sicer malo, je pa možno.

Etruščanom in Latinom pripisuje isti odnos do žensk, kar ni skladno z drugimi navedbami v tej knjigi, poleg tega pa so etruščanski napisi razumljivi v slovenskem jeziku, kar sam potrjuje v tem sestavku, saj gre prav za njihov napis.

Vodopivec

Napis na zlati sponi iz najdišča Palestrina je v etruščanskih črkah in naj bi bil iz 7. stoletja pr. Kr. Najdišče je večje pokopališče, zato je vsebina napisa verjetno nagrobna, saj je spona najdena v grobnici.

Napis je zvezen in so s pikami deljeni le govorni sklopi, zato je treba te deliti še na posamezne besede. Črke so lepo vidne in je neobičajna le črka B, ki bi lahko pomenila tudi PH, vendar se prav v taki obliki pojavi tudi na Pyrgijskih zlatih ploščicah, kjer jo po podobnosti z venetskimi črkami, prečrkujem kot glas B, ki pa lahko prehaja v glas V [5]. Prečrkovanje naj bi torej bilo:

MANIOS MER VHE VHAKEB NUMASIOI

Delitev na besede bi lahko bila:

MANI OS MER VHE VHAKE B N UMAS IOI

Dobesedni prevod pa je:

Meni ostal mir ve vake bil ne umeš joj.

Prosti prevod:

Meni je ostal mir, v tem sem bil, tega ne umeš joj.

Peace remained to me, in that I was, you do not understand it oh.

Značilne in pogoste besede iz venetskih napisov so MANI, OS in IOI, ki poudarjajo nagrobno vsebino [6-7].

Uporabljene kratice

SK	Slovensko knjižno	[8]	okr	okrajšava
SN	Slovensko narečno		preg	preglas

Glosar

MANI	mani, meni –preg, SN, SK		to me
OS	ostal – okr, SK		remain
MER	mer, mir – preg, SN, SK		peace
VHE	ve, v – SN, SK		in
VHAKE	vake, ovako, tem, tako – SN, SK	that	
B	b, bil – okr, SN, SK		was
N	n, ne – okr SN, SK		not
UMAS	umas, umeš – preg, SN, SK		understand
IOI	joj – SN, SK		oh

Podrobna primerjava

Prepoznane besede so podčrtane, prepoznane črke pa so odebeljene.

Avtor	Besedilo	p.b	p.č
Jezikoslovci	MANIOS MED VHEVHAKED NUMASIOI	2	
	Manivs me fecit Nvmerio	1	3
Horak	MA NI (J)OŠ MĚŘ VHĚ V(C)HÁK ĚŘ NU MÁŠ JOJ	3	
	Mne ne už měř vím však věř nu máš jej .	6	15
Vodopivec	MANI OS MER VHE VHAKE B N UMAS IOI	0	
	Meni ostal mer ve vake b ne umeš joj .	8	21

Prečrkovanje

Za ustrezno prečrkovanje ne sme delež napačnih črk preseči mejno vrednost 10 %.

Avtor	napačne črke	delež	Brez črke Š
Jezikoslovci	2	2/26 = 7,69 %	
Horak	3	3/26 = 11,54 %	1/26 = 3,85 %
Vodopivec	0	0/26 = 0,00 %	

Jezikoslovci izpolnjujejo zahteve prečrkovanja, saj imajo manj kot 10 % napak.

Horak ne izpolnjuje zahteve, ob upoštevanju preglasa značilnega za jezik razumevanja pa je celo boljši od jezikoslovcev.

Vodopivec je na osnovi dosedanjega znanja tudi neznan črko verjetno ustrezno prečrkoval, kar se sklada tudi z razumevanjem.

Prevodi

Kriterija: več kot 25 % prepoznanih črk in več kot 30 % prepoznanih besed.

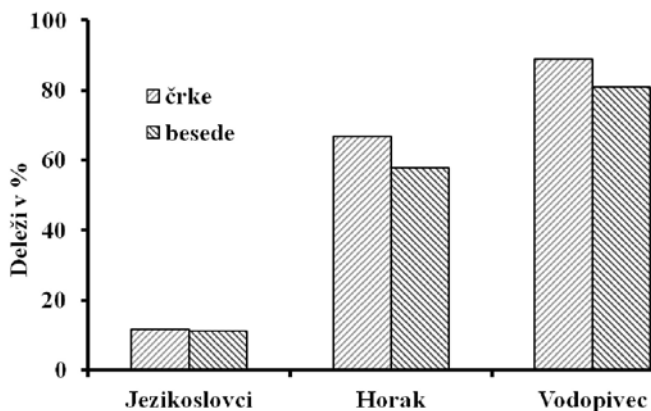
	Besede	Črke	Dolžina besed
Jezikoslovci	1/9 = 11,11 %	3/26 = 11,54 %	26/ 4 = 6,50
Horak	6/9 = 66,66 %	15/26 = 57,69 %	26/10 = 2,60
Vodopivec	8/9 = 88,88 %	21/26 = 80,77 %	26/ 9 = 28,89

Jezikoslovci ne izpolnjujejo nobene zahteve, saj je delež prepoznani črk precej manjši od 25 %, delež prepoznanih besed pa je bistveno manjši od 30 %. Tudi povprečna dolžina besed 6,50 je bistveno večja od pričakovane dolžine, ki je okoli tri črke.

Horak izdatno izpolnjuje obe zahtevi, povprečna dolžina besed $26/10 = 2,6$ pa je nekoliko premajhna, vendar še verjetna.

Vodopivec več kot dvakrat prekoračuje obe zahtevi, povprečna dolžina besed $26/9 = 2,89$ pa je bližje pričakovani dolžini.

Izidi prečrkovanja in razumevanja so prikazani na naslednjem grafu.

Razprava

Horakovo in avtorjevo razumevanje se vsebinsko razlikujeta, čeprav je delitev delno zveznega besedila podobna, zato je smiselna dodatna primerjava:

Po prečrkovanju ima prednost avtor.

Po izidih podrobnih primerjav ima prednost avtor.

Spona je najdena v grobnici, zato je velika verjetnost nagrobne vsebine, saj je velika večina predantičnih napisov pokopne narave in tu ima zopet prednost avtor.

Značilni besedi OS in IOI sta zanesljivo znamenje pokopne vsebine.

Skupno preverjanje podaja kot najverjetnejše avtorjevo razumevanje.